

העמדות השונות בוויכוח על היציאה למרד נגד הרומאים

א. ידע:

הוויכוח על היציאה למלחמה ברומאים (נימוקי המתנגדים, נימוקי התומכים).

ב. מיומנויות

- ✓ ניתוח מקורות מילוליים
- ✓ הבנת נושא בהקשרו ההיסטורי הרחב – סיבתיות היסטורית
- ✓ השוואה
- ✓ הבעת עמדה ובניית טיעון
- ✓ הערכת איכות מקור

ג. שיעור מקוון:

שיעור מוקלט – יעל בוגין

כדאי לצפות בין הדקות 8:40 עד 15:10.

ד. שאלות מתוך בחינות בגרות:

לפניכם מקבץ שאלות שהופיעו בבגרויות בשנים האחרונות. ליד כל שאלה צוין סוג השאלון (רגיל, סחל"ב), וכמובן – מועד הבחינה. הנכם מוזמנים להשתמש בשאלות אלה ולהתאימן לתלמידים:

1. שאלה מתוך בחינת בגרות, שאלון 022281, חצב-ברק, תשע"ח, 2018

3. המרד הגדול

- א. הצג שני טיעונים של המתנגדים למרד הגדול, ושני טיעונים של התומכים ביציאה למרד. (12 נקודות)
- ב. הסבר את הסכנות שעמדו לפני העם היהודי בעקבות חורבן בית המקדש. (8 נקודות)

2. שאלה מתוך בחינת בגרות בסחל"ב, שאלון 022271, קיץ תשע"ז, 2017: השאלה מבטאת חשיבה מסדר גבוה בשני הסעיפים. בסעיף א' נדרש התלמיד להסביר כיצד כל אחד מקטעי המקור מחזק את אחת העמדות בוויכוח על היציאה למרד. ובסעיף השני עליו להביע עמדה אישית בוויכוח זה, על בסיס הנאמר בקטעים ועל פי מה שלמד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

- 3 -

היסטוריה, קיץ תשע"ז, מס' 022271

3. הוויכוח על היציאה למרד הגדול

יש הטוענים כי היציאה למרד הגדול הייתה מעשה חסר סיכוי של קנאים קיצוניים. אחרים טוענים כי המרד היה מעשה הכרחי של ציבור שמאס בדיכוי.

א. קרא את קטעי המקור שלפניך, והסבר כיצד בל אמת מהם מחוקק צד אחד בוויכוח על היציאה למרד. (15 נקודות)

קטע 2 – מעשי פלורוס (הנציב הרומאי של יהודה בשנים 64-66 לספירה):

בקול גדול ציווה [פלורוס] על היילוי לשדוד את המקום הנקרא 'הכיכר העליונה' ולהרוג כל מי שיימצא בדרכם. [...] החיילים [...] לא זו בלבד ששדדו את המקום אשר נשלחו אליו, כי אם גם פרצו לכל הבתים וטבחו את יושביהם. [אז] החלה מנוסה דרך הסמטאות, וכל הנתפסים נרצחו; [החיילים] לא נמנעו מכל סוג של שוד ונזל; מתונים רבים נתפסו והובאו לפני פלורוס, אשר ציווה תחילה לענות אותם בשוטים ולאחר מכן להוציאם להורג. מספר ההרוגים ביום ההוא, האנשים, הנשים והסף [...], היה כשלושת אלפים ושיש מאות.

(מנובד על פי יוסף בן מתתיהו, תולדות מלחמת היהודים ברומאים, ב, פרק ארבעה עשר, תרגום: ל' אולמן, 2011, עמ' 257-258)

קטע 1 – מתוך נאום אנרייס השני (מלך יהודה):

עמים אחרים, שהשאפה להורות מילאה את לבם, נכנעו. האם אתם בלבד תחשבו שאין זה לפי כבודכם להיכנע לשלטונם של מי שהעולם כולו כפוף להם? איזהו החיל, איזהו הנשק אשר בו אתם בוטחים? היכן צי האניות שבעזרתן תכבשו את הימים שבשליטת הרומאים? היכן האוצרות הדרושים כדי לשלם עבור מלחמותיכם? [...] כמעט כל העמים תחת השמש משתחווים לנשק הרומי – האם תהיו אתם היחידים שתילחמו ברומאים?

(מנובד על פי יוסף בן מתתיהו, תולדות מלחמת היהודים ברומאים, ב, פרק שישה עשר, תרגום: ל' אולמן, 2011, עמ' 266, 269)

ב. הבע את דעתך האישית בוויכוח על היציאה למרד הגדול. בסס את עמדתך על קטעי המקור ועל שתי עובדות היסטוריות שאנן מופיעות בקטעים. (15 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

3. שאלה מתוך בחינת בגרות, שאלון 022115, קיץ תשע"ג, 2013: בשאלה זו נדרש התלמיד לקשר בין שני תהליכים היסטוריים לבין פרוץ המרד הגדול – עליו לחבר בין המתח ששרר בארץ ישראל בין יהודים לנוכרים לבין פרוץ המרד, ועליו לקשור בין המחלוקות בעם היהודי לבין פרוץ המרד ברומאים.

7. "המרד הגדול"

- א. הסבר את הגורמים למתח בין יהודים לנוכרים בארץ ישראל בתקופת הנציבים הרומאים. כיצד הוביל מתח זה לפרוץ "המרד הגדול"? (10 נקודות)
- ב. הצג את נימוקי המתנגדים ל"מרד הגדול" ברומאים. הסבר כיצד השפיעו המחלוקות בעם בתקופת המרד על תוצאותיו. (10 נקודות)

ה. הצעות למטלות נוספות:

1. נאום אגריפס:

לפני תחילת המרד התעורר ויכוח האם לצאת למרד?
האם אפשר לנצח את הרומאים?
מה יהיו ההשלכות של יציאה למרד?

לפניכם קטע מתוך נאום של אגריפס השני:

" ועוד עמים לאין מספר, אשר לבם מלא אהבת הדרור על כל גדותיו - התרפסו לפני הרומאים, ורק אתם לבד תחשבו כי לחרפה לכם לעבוד את האדונים, אשר נכנע כל העולם תחתיהם? ומה הצבא והנשק, אשר תבטחו עליהם במלחמה? ואי הצי האדיר, אשר תכבשו בו את הים מידי הרומאים? ואיה האוצרות, אשר יספקו את צורכיכם?
הרומאים שולטים על כל עמי הארץ, איפה תבקשו לכם עוזרים במלחמתכם, האם בארצות לא נושבות?

לא נשאר לכם רק לשים מחסכם בישועת אלוהים, אולם הן גם הוא מחזק את ידי הרומאים, כי בלעדי עזרת אלוהים לא היה לאל ידם להקים ממשלה אדירה כזאת...
כל איש אשר יוצא למלחמה בוטח באחת משתי אלה: בעזרת האדם או בישועת אלוהים. ואם אבדה תקוותו לשתייהן יחד, אינו יוצא לקרב, רק בחפצו להסגיר את נפשו בידי אויביו. ומי מוחה בידכם להמית בידכם את טפכם ונשיכם ולהעלות על המוקד את עיר תפארתכם? ... הנמצא בכם איש תמיד, אשר יאמין בנפשו כי הרומאים יילחמו בכם על פי חוזה [שתעשו איתם], ובהיות ידם על העליונה יטו לכם חסד ולא ישרפו את עיר הקודש כמעשיהם ביתר העמים, ואף לא יכריתו את כל זרעכם? והן גם הנותרים בכם לא ימצאו מפלט, כי יד הרומאים מושלת בכל ופחדם על פני כל.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

ולא עליכם לבד תביאו רעה רבה, כי גם על היהודים היושבים בכל עיר ומדינה. הלוא אין עם בעולם, אשר לא נדחו אליו פזורי אחיכם (אין עם בעולם שלא גלו אליו יהודים), ואם תקראו למלחמה, שחוט ישחטו אויבינו את כולם... וככלות אגריפס את הדברים האלה זלגו עיניו דמעות..."

(מעובד לפי יוסף בן-מתתיהו - מלחמות היהודים ב', ט"ז, ד-ה)

ניתוח קטע מקור מילולי:

איך מנתחים מקור מילולי?

איזה שאלות נשאל בקשר למקור?

שאלות שקשורות בכותב המקור:

	מי כתב את המקור? ומה אנחנו יודעים עליו?
	מתי נכתב המקור?
	בשיל מי נכתב המקור?
	מה מטרת כתיבת המקור?
	מה היתרון של שימוש במקור זה, ומה הבעייתיות שיש בו?

שאלות שקשורות במקור עצמו:

	מי הדובר במקור?
	מדוע הוא מדבר?
	מה הנימוקים שמביא אגריפס השני?

2. עמדת הקנאים:

קרא את הקטעים הבאים וענה לשאלות שאחריהם:

קטע א': (על ימי הנציב פונטיוס פילאטוס, 26-36 לספירה)

"פילאטוס, הגמונה [הנציב] של יהודה, נהג את צבאו מקיסריה והעבירו למחנה החורף אשר בירושלים, וזמם להפר את חוקי היהודים בזה שיכניס לעיר את הפרוטומות [הפסלים] של

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

הקיסר שהיו צמודות לדגלים, כי התורה אסרה עלינו לעשות תמונות... וכשנודע הדבר (לתושבים) באו בהמוניהם לקיסריה והתחננו ימים רבים להעברת [להסרת] התמונות... וכשלא פסקו מלהפציר בו... איים [פילאטוס] שמייד יוציא דינם למיתה אם לא יחדלו לצעוק וילכו לבתיהם. [ואלה] נפלו על פניהם וחשפו את צוואריהם ואמרו שיקבלו (על עצמם) מיתה ביתר עונג משיעזו לעבור על חוכמת חוקיהם. אז תהא פילאטוס על תקיפותם [נחישותם] בשמירת חוקיהם, ומייד החזיר את התמונות מירושלים לקיסריה".

(יוסף בן מתתיהו, **קדמוניות היהודים**, תרגום: א' שליט, י"ח, 59-55)

קטע ב': (על ימי הנציבים אנטוניוס פליקס, 52-60 לספירה ואלבינוס 62-64 לספירה) "מהומה אחרת התגלעה בקיסריה, שם נפלה קטטה בין היהודים [ובין] יושבי העיר הסורים: היהודים טענו לזכותם על העיר כי מייסדה — המלך הורדוס — היה יהודי. הסורים... טענו שהעיר שייכת ליוונים... מדי יום זינקו חמומי המוח מבין שני הצדדים אלי קרב... היהודים עלו על יריביהם בעושרם ובכוח גופם, אך היוונים נהנו מתמיכת הצבא, כי את מרבית החיילים גייסו הרומאים בסוריה, ולכן היו אלה נכונים להושיט להם עזרה כל קרובי משפחה... פעם אחת, בהיות יד היהודים על העליונה, הופיע פליקס בכיכר [העיר] ובאיומים ציווה עליהם לסגת; כאשר לא שעו [נענו] לדבריו שילח בהם חיילים, שהרגו רבים, ואחר כך גם בזז את רכוש ההרוגים [...]

הנציב אלבינוס [...] אין בעולם מעשה נבלה שלא ביצע. לא זו בלבד שבניהול ענייני הציבור גנב ושדד את רכושם של יחידים והכביד את נטל המיסים על העם כולו, אלא אף שחרר, תמורת כופר שקיבל מבני המשפחה, אנשים שנאסרו באשמת שוד בידי המועצות המקומיות והנציבים הקודמים, ורק מי שלא היה בידו לשלם נשאר במאסר כפושע".

(מעובד על פי י' בן מתתיהו, **תולדות מלחמת היהודים ברומאים**, תרגום: לזיה אולמן, כרמל, 2011 . עמ' 253-252)

קטע ג': (מעשי פלורוס, הנציב הרומאי של יהודה בשנים 66-64 לספירה) "בקול גדול ציווה [פלורוס] על חייליו לשדוד את המקום הנקרא 'הכיכר העליונה' ולהרוג כל מי שיימצא בדרכם. [...] החיילים [...] לא זו בלבד ששדדו את המקום אשר נשלחו אליו, כי גם פרצו לכל הבתים וטבחו את יושביהם. [אז] החלה מנוסה דרך הסמטאות, וכל הנתפסים נרצחו; [החיילים] לא נמנעו מכל סוג של שוד וגזל; מתונים רבים נתפסו והובאו לפני פלורוס, אשר ציווה תחילה לענות אותם בשוטים ולאחר מכן להוציאם להורג. מספר ההרוגים ביום ההוא, האנשים, הנשים והטף [...] היה כשלושת אלפים ושש מאות". (מעובד על פי יוסף בן מתתיהו, **תולדות מלחמת היהודים ברומאים**, ב, פרק ארבעה עשר, תרגום: ל' אולמן, 2011, עמ' 258-257)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

- א. כתוב תשובה לנאום אגריפס. בתשובתך השתמש בכתוב בקטעים שקראת.
ב. חפש בספר הלימוד (אפשר להיעזר במקורות נוספים) מידע על הקנאים. הסבר על פי מה שמצאת בספר, ועל-פי מה שלמדת את נימוקי הקנאים מדוע לצאת למרד.

3. ויכוח בין מתונים לקנאים בזמן המרד:

קרא את המקור וענה על השאלות שאחריו.

"שלח (אלוהים) עליהם את אספסיאנוס הקיסר. הוא בא וצר על ירושלים שלוש שנים. היו בירושלים שלושה עשירים: נקדימון בן גוריון, ובן כלבא שבוע ובן ציצית הכסת... האחד אמר לאחרים: אני אזור את בני העיר בחיטים ובשעורים. השני אמר להם: אני אזור ביין ובמלח ובשמן, והשלישי אמר להם: אני אספק עצים... היה להם במחסנים מזון כדי לזון את יושבי העיר עשרים ואחת שנים. היו בהם, באנשי ירושלים, בריונים. אמרו להם חכמים: נצא ונעשה שלום איתם, עם הרומאים. לא הרשו להם (הבריונים לחכמים). אמרו הבריונים לחכמים: נצא ונעשה מלחמה איתם, עם הרומאים. אמרו להם, לבריונים, חכמים: לא נצליח בעניין. עמדו הבריונים ושרפו את המחסנים של החיטים והשעורים ונהיה רעב".

(תרגום מתוך התלמוד הבבלי, מסכת גיטין דף נ"ו עמוד א')

- א. נתח את המקור - היעזר בטבלה שבמטלה מספר 1.
ב. איזה מידע אפשר ללמוד מהקטע בהקשר של הוויכוח בנושא המרד ברומאים..
מה חשיבותו של הקטע הזה? במה הוא שונה מהקטעים במטלה 1?

4. צפה בקטע מפרק 8 בסדרה "והארץ היתה תוהו-ובוהו" מדקה 10: 38 ועד סוף הפרק. [קישור](#)

"כתביו של יוסף בן מתתיהו, הם המקור העיקרי שלנו להכרת התקופה".
כך אומר פרופ' דניאל שוורץ בסרטון. (דקה 15: 47)
ערוך את הידוע לך על יוסף בן-מתתיהו (יוספוס פלביוס) בטבלה.
הצע קריטריונים לעריכת הטבלה. (על-פי מה שמדובר בקטע)
לסיום כתוב מה המסקנה שלך על בן-מתתיהו: איזה אדם הוא היה? מה התרומה של כתביו, ומה הבעיות שיש בהם?